

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МОВОЗНАВСТВА

УДК 378.147

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1\(48\).259804](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1(48).259804)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СЛОВНИКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Алексєєва О.Б.

старший викладач, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»

<https://orcid.org/0000-0001-8491-1714>

Web of Science ResearcherID

[AAC-4567-2021](#)

У статті розглянуто актуальну проблему сучасної методики, а саме – питання стратегії формування словника майбутніх вчителів початкової школи, а також деякі принципи сприяння мовному та когнітивному розвитку студентів. Для розуміння та аналізу процесу формування професійного словника у статті стисло розглянуто критерії професійної лексики викладачів. Дослідження зосереджено в основному на лексичних вправах, що сприяють формуванню власного словника майбутнього вчителя та свідчить про те, що цей процес залежить в основному від того, як часто людина стикається зі словом і наскільки глибоко ці слова обробляються. Читання професійних текстів іноземною мовою є важливим джерелом вивчення лексики, спочатку під контролем та з допомогою викладача, а пізніше, за результатами навчання, самостійно або у групі. Спеціально розроблені вправи до таких текстів забезпечують необхідну кількість повторень, а також дозволяють студентам вивчати та вживати слова, з якими вони не часто стикаються в розмовній мові. Важливою складовою заохочення студентів свідомо й активно залучатися до використання слів, створюючи спектр діяльності, що збагачує розуміння значення слів і зосереджує на вживанні слів у мовленні. Основна мета полягає в тому, щоб зацікавити студентів і охопити словниковий запас, з якого починається власне вивчення лексики. Розглянуто процес формування професійного словника майбутніх вчителів початкової школи на прикладі роботи з професійно-орієнтованим текстом та зроблено висновки щодо найефективніших засобів формування професійного словника майбутніх вчителів початкової школи.

Ключові слова: формування професійного словника, професійно-орієнтований текст, мовний розвиток, іноземна мова за професійним спрямуванням.

FORMATION OF A PRIMARY SCHOOL TEACHER PROFESSIONAL VOCABULARY IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH

Alekseeva O.B.

senior lecturer, State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D.Ushinsky»

The article deals with a relevant problem in modern methodology, namely, the issues of the strategy for the formation of future primary school teachers' vocabulary, as well as some principles of promoting the language and cognitive development of students. To understand and analyze the process of forming a professional vocabulary, the article briefly considers the criteria for the professional vocabulary of teachers. The study focuses mainly on lexical exercises that contribute

to the formation of the future teacher's own vocabulary and indicates that this process depends mainly on how often a person encounters a word and how deeply these words are processed. Reading professional texts in a foreign language is an important source of learning vocabulary, first under the supervision and with the help of a teacher, and later, according to the results of learning, independently or in a group. Specially designed exercises for such texts provide the necessary number of repetition, and also allow students to learn and use words that they do not often encounter in spoken language. An important component is the motivation of students to consciously and actively engage in the use of words, creating a range of activities that enriches understanding of the meaning words and focuses them on the use of words in speech. The main goal is to keep students interested and to cover the vocabulary from which the actual study of vocabulary begins. The process of forming a professional vocabulary of future primary school teachers is considered on the example of working with a professionally oriented text and conclusions are drawn about the most effective ways of forming a future primary school teachers' professional vocabulary.

Key words: *professional vocabulary formation, professionally oriented text, language development, professionally oriented foreign language.*

Вступ. Мова є невід'ємною частиною більшості навчання, а усна мова, зокрема, відіграє ключову роль у навчанні. Загальні підходи до вивчення іноземної мови, процеси викладання та навчання є вкрай важливими для узагальнення досвіду майбутніх вчителів початкової школи під час навчання іноземних мов. Вміння зв'язно і ефективно спілкуватися стає все більш важливим, і студенти повинні знати про низку обставин, завдяки яким ініціюється іншомовне спілкування.

Набуття комунікаційних навичок, а також мотивація використовувати мову є ключовою складовою процесу навчання. Крім того, іноземна мова є важливою для доступу до майбутніх сучасних можливостей, а також, вивчення мови стимулює творчість, когнітивні здібності та загальний розвиток студента.

Професійно-орієнтоване спілкування іноземною мовою завжди пов'язане з потребами спеціаліста отримувати, опрацьовувати, розуміти та використовувати нову професійну інформації, Саме тому формування словника майбутніх вчителів початкової школи для використання як у розв'язанні професійних завдань, так і за межами професійної діяльності, стає важливою сучасною задачею (Ніколаєва, Шерстюк, 2001).

Мета даної статті полягає у дослідженні та аналізі процесу формування професійного словника майбутніх вчителів початкової школи. Матеріалом дослідження слугували професійно-орієнтовані тексти, що використовуються на заняттях з іноземної мови.

Результати та обговорення. Багато дослідників у вітчизняній педагогіці та філології детально вивчали проблему іншомовної комунікації майбутніх вчителів, створення ними словникового запасу та навичок використання набутих знань, серед них Ю.І. Пассов, В.Л. Скалкін, С.Ю. Ніколаєва, Р.Ю. Мартинова, Н.К. Складенко та інші. Було розроблено загальні принципи, завдяки яким студенти у сучасних умовах навчання постійно здійснюють самостійний вибір додаткової мовленнєвої інформації, оскільки вони стикаються з необхідністю розширити власний словниковий запас.

Аналізуючи публікації сучасних науковців та враховуючи важливість процесу формування професійного словника майбутніх вчителів, з огляду на сучасні дисципліни, що вивчаються у вищій школі, стає очевидним, що питання формування професійного словника майбутніх вчителів початкової школи є вкрай важливим для спеціального вивчення (Барабанова, 2005).

Як вже було зазначено, існують ключові педагогічні принципи сприяння мовному та когнітивному розвитку студентів. Для складання професійного словника з іноземної мови майбутніх вчителів початкової школи, виокремимо три основних:

1. Зосередженість на сенсі, розуміння причин вибору слова та включення його у професійний словник.

2. Орієнтація на мову, як усвідомлення мовних форм, їх використання та здатність їх критично аналізувати.

3. Орієнтація на використання, що передбачає використання мови для трансформації того, що було засвоєно, а також можливості генерувати нові знання та діяти відповідно до суспільних реалій.

Вчені стверджують, що формування словарного запасу залежить в основному від того, як часто людина стикається зі словом і наскільки глибоко ці слова обробляються. Читання професійних текстів іноземною мовою є важливим джерелом вивчення лексики, спочатку під контролем та з допомогою викладача, а пізніше, за результатами навчання, самостійно або у групі. Читання забезпечує необхідну кількість повторень, а також дозволяє студентам вивчати та вживати слова, з якими вони не часто стикаються в розмові.

Студенти наразі мають доступ до цифрових матеріалів професійного напрямку, що надає комбінацію аудіо та візуального сприйняття слів, оскільки більшість навчальних програм супроводжується друкованим текстом, а не лише аудіо. Навіть дуже маленькі діти можуть переглядати та слухати за допомогою цифрових джерел. Таким чином, студенти в середньому збільшують свій рецептивний словниковий запас приблизно на 50-100 слів на рік. Для володіння професійною лексикою майбутні вчителі початкової школи повинні знати щонайменше 150 слів для середнього рівня та близько 300 слів для вільного володіння.

Набору лексики на рецептивному та репродуктивному рівнях сприяють спеціальні стратегії формування словникового запасу, включаючи розбиття слів на частини, розв'язування морфологічних задач, користуючись словниками, а також наступні:

1. Заохочення студентів свідомо й активно залучатися до використання слів, створюючи спектр діяльності, що збагачує розуміння значення слів і зосереджує на вживанні слів у мовленні. Важлива мета полягає в тому, щоб зацікавити студентів і охопити словниковий запас, з якого починається власне вивчення лексики.

2. Зосередження на насиченому розмовному процесі, в якому створюються різноманітні можливості для участі у розмові, що забезпечує

необхідний студентам словниковий запас і підтримує у спробі його розширення і доповнення.

3. Використання можливості досліджувати та обговорювати значення слів у навчальному процесі.

4. Збирання фактичних доказів про процес формування словникового запасу студентів (їх сильні сторони та недоліки) у процесі навчання. Задля цього кожен студент повинен отримати вільну можливість висловитися і відповісти на занятті, а також необхідно створювати тести для вимірювання та відстеження загального словникового запасу студентів.

5. Підтримка студентів у письмовій активності іноземною мовою, а саме навчання ефективного вибору слів, доречності використання слів, які відповідають темі, меті та аудиторії (Effective Writing).

Розглянемо процес формування професійного словника майбутніх вчителів початкової школи на прикладі роботи з професійно-орієнтованим текстом «*How should the new generation be brought up?*» на заняттях з предмету «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Як було зазначено вище, опрацювання лексики відбувається поступово, завдяки дотекстовим та післятекстовим вправам. Для щотижневого вивчення професійної лексики потрібно відібрати від 10 до 15 нових слів на тиждень, обираючи слова та словосполучення, які студенти будуть використовувати або зустрічати найчастіше у професійному середовищі, або слова, пов'язані з іншими словами, які вони вже вивчали.

Відібрані слова та словосполучення доцільно згрупувати в три групи:

Слова групи 1 – це слова загальної тематики, які найчастіше вживаються в повсякденному мовленні, такі слова зазвичай вивчаються за допомогою усних вправ. Приклади з обраного тексту включають: *a love, parents, children, a school, a joy, to make, to try*.

Слова групи 2 – використовуються в різних контекстах і текстах професійної спрямованості. Ефективне вивчення таких слів включає їх інтерпретацію, припустимі сфери вживання, необхідність та аналіз. Приклади з обраного тексту включають: *a generation, constantly, a kindergarten, to occupy, to substitute, to insult, reprimand, dignity*.

Слова групи 3 – це слова, що стосуються саме професії, які використовуються в окремих предметних областях, в випадку словника майбутніх вчителів початкової школи таких як: *to upbringing, the parental example, to imbibe. the value of education, the basis of new generation upbringing, the learning process*.

Обираючи слова з тексту для формування професійного словника майбутніх вчителів початкової школи, доцільно працювати зі словами з групи 2, оскільки вони найчастіше використовуються в усіх предметних областях.

Перед ознайомленням з текстом студенти вивчають попередньо відібрані слова, читаючи їх разом з викладачем, а потім самостійно, підбираючи зрозумілі визначення та генеруючи власні приклади вживання слів та

словосполучень. Вважається можливим запропонувати вправу, як то: ***Make up sentences of your own using the words and word combinations given below:***

nothing can really substitute parental love, to live with dignity, not to insult child, to give advice and counsel, the basis of new generation upbringing, taking up some course of study, to respect others.

Наступним кроком у формуванні словника є читання тексту, його переклад та виконання післятекстових вправ націлених на обробку лексики, серед яких:

-Write down these words with their transcription and translation into your vocabularies and try to remember them:

constantly, attention, parental, presence, to value, counsel, course.

-Give Ukrainian equivalents to the following words and word combinations:

more than everything, in different ways, modern generation, parental example, the basis of upbringing, to show respect to elders, their own learning process.

-Give English equivalents to the following words and phrases:

виявляти повагу до старших, по-різному, сучасне покоління, основа виховання, батьківський приклад, більше за все, власний процес навчання.

-Find the right word order:

- 1. New constantly style life makes of busy parents.*
- 2. There no should in reprimands presence or in the of public be friends.*
- 3. Children their right to dignity too have.*
- 4. Parental the upbringing should basis new example be generation of.*
- 5. That example child way be on parental to respect taught others will.*

-Give the answers to the following:

- 1. Why does the new style of life make?*
- 2. Why nothing can substitute parents to a child?*
- 3. Why it is so important to an example of the correct behavior?*
- 4. What are the most important things in the upbringing?*
- 5. How to show a child the values of modern life?*

В такий спосіб, кожне нове слово та словосполучення багато разів вживається при первинній активізації і обов'язково повторюється в найрізноманітніших лінгвістичних і смислових конструкціях. Така кількість повторень не допускає забування лексем, що вивчаються та розширює професійний словник студентів і їх іншомовні мовленнєві можливості. Останнім кроком у формуванні професійного словника є переказ тексту, який закріплює отримані знання та сприяє вираженню власної позиції засобами іноземної мови та демонстрації загальних знань з проблеми, що розглядається.

Висновки. Обговорення стратегій вивчення іноземної мови демонструє пряму залежність успішності іншомовної професійної комунікації від постійного та свідомого набору лексики за професійним спрямуванням у майбутніх вчителів початкової школи.

Важливим результатом дослідження виявляється те, що студенти отримують більш швидкий прогрес у формуванні професійного словника з іноземної мови, якщо лінгвістичні поняття, з якими вони мають справу, вже

знайомі їм з рідної мови. Це підкреслює бажаність встановлення зв'язків між мовами, необхідність взаємодії роботи з навчання іноземної мови з навчанням професійним дисциплінам, як то педагогика, методика викладання іноземної мови, психологія та інші. Це має значення як для початкового вивчення іноземної мови, так і для розширення та поглиблення словарного запасу майбутніх вчителів початкової школи.

Опрацювання професійних текстів іноземною мовою є складним та багатокомпонентним навчальним процесом, який вимагає від усіх учасників максимальної зосередженості на досягненні результату, а саме вільного використання набутих лексичних знань підчас здійснення професійної діяльності. Формування професійного словника за певними визначеними критеріями та вправи, що сприяють розвитку мовленнєвих навичок дозволяють майбутнім вчителям початкової школи вивчати та вживати слова, у професійній сфері діяльності та у звичайному житті.

Перспективу подальшого дослідження бачимо в поглибленні визначення специфіки професійної лексики майбутніх вчителів початкової школи.

Список використаної літератури

- Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ. Київ:Фірма «ІНКОС», 2005. 315 с.
- Данилова З.В. Практичний курс ділової англійської мови. Навчальний посібник. Тернопіль: СМП «Астон», 1999.
- Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. Іноземні мови, 2001. № 1.
- Флегонтова Н.М. Короткий словник актуальних педагогічних термінів / упор. Флегонтова Н.М. Київ: КНУТД, 2013. 55 с.
- Richards J., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. New York: Cambridge University Press, 2001. 171 p.

References

- Barabanova, G.V. (2005). Metodika navchannya profesijno-orientovanogo chitannya u nemovnomu VNZ. Kyiv:Firma «INKOS».
- Danilova, Z.V. (1999). Praktichnij kurs dilovoї anglijs'koї movi. Navchal'nij posibnik. Ternopil': SMP «Aston».
- Nikolayeva, S.YU., Sherstyuk, O.M. (2001). Suchasni pidhodi do vikladannya inozemnih mov. Inozemni movi, № 1.
- Flegontova, N.M. (2013). Korotkij slovník aktual'nih pedagogichnih terminiv / upor. Flegontova N.M. Kiiiv: KNUTD.
- Richards, J., Rodgers, T.S. (2001). Approaches and Methods in Language Teaching. New York: Cambridge University Press.

Стаття надійшла до редакції 6.04.2022 року